

LENI BAUER ESCY

Σκηνογράφου του κρατικού
θεάτρου της Στουτγάρδης

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΟΥ

(Συνέχεια έκ του προηγούμενου)

Ίδεώδης είναι ή περίπτωση εις τήν όποιαν ό σκηνοθέτης ξεκινώντας από ίδιές όριστικά άποκρυσταλλωμένες μέσα στό πνεύμα του, χωρίς ν' άνοιξη παρόδους, θά κρατήση τό δημιουργικό του χέρι έπάνω σέ μιá όλόκληρη σκηνοθετική δράσι και θά άνακοινώση τίς σχετικές του σκέψεις στόν σκηνογράφο του, γιά νά χρησιμεύσουν και σ' αὐτόν σαν βάσις στήν κοινή τους δημιουργία. Κι' αὐτός τότε συνεισφέρει τίς δικές του άπόψεις συζητώντας έπάνω σ' ό,τι τοῦ άνακοινώθηκε. "Επειτα θά χρειαστή νά προσπαθήσουν ν' άποκρυσταλλώσουν μιá βασική ιδέα, τήν ίδια και οι δύο και από αὐτήν νά βγάλη ό σκηνογράφος τό σχέδιο τοῦ χώρου πού θά άναπτύξη, και πού άργότερα πραγματοποιημένο θά περιλάβη μέσα στά όρια του όλόκληρη τήν επί σκηνής δράσι, έτσι πού οι δύο έργασιες μαζί νά σχη-

ματίσουν μιá χαρακτηριστική συγκεκριμένη καθαρή γραμμή.

Φυσικά στήν άρχή γιά τό σκοπό αὐτό θά χρειασθῆ νά διαλέξουν από ένα πλῆθος δυνατώτετες τήν καλύτερη, γιατί κάθε έργο μπορεί νά φωτισθῆ από διάφορες πλευρές και ν' άποδοθῆ κατά διαφόρους τρόπους, έξαρτώμενος από τήν ίδιουσυγκρασία και τίς πνευματικές κατευθύνσεις εκείνων, πού έμπνέουν και καθοδηγοῦν τήν έρμηνείαν του (Βλέπε και σκηνοθετήσεις τοῦ ίδιου έργου από διάφόρους σκηνοθέτας Γσου μεταξὺ των κύρους).

Έκείνο λοιπόν πού οδηγεί στήν έπιτυχημένη σκηνοθεσία ενός έργου εἶνε πρό πάντων ή άνακάλυψις τοῦ δρόμου, πού ταιριάζει καλύτερα στό πρός σκηνοθέτησι έργον. Δέν άκολουθοῦμε δηλαδή ένα δρόμο, πού έχου, με χαράξει έκ τών προτέρων, αλλά διαλέγομε έναν από

τούς πολλούς που υπάρχουν. Και αυτή η έκλογη είνε το κυριώτερο στοιχείο, για την κριτική του κοινού σχετικά τόσο με τον σκηνοθέτη όσο και με τον σκηνογράφο.

"Αν τώρα, ύστερα από όλα αυτά επιτύχη ο σκηνογράφος μ' ένα νίμιμουσ ο έκφραστικά μέσα ν' αποδώσει το μέζμουμ της εκφράσεως, μπορεί αδιάτακτα να πιστεύη, πώς έχει εκπληρώσει τέλεια τόν κυρίως προορισμό του. Γιατί έτσι και ο ήθοποιός άμέως από την πρώτη στιγμή θά αισθανθή πώς είναι σωστά τοποθετημένος και βρίσκειται στην ούσία του έργου. Τό συναίσθημά του αυτό θά τόν βοηθήση στην προσπάθεια της ένσαρκώσεως του ρόλου του, τουλάχιστον όσο και η άμφίσεισι και ή μάσκα. Πολλοί έρμηνεύται θέλουν να γνωρίσουν την άμφίσει τους πριν αρχίσουν ο δοκιμές, έτσι πού να μπορούν να προσαρμοσθούν σ' αυτή και να επιτύχουν την ταύτιση του έξωτερικού και του έσωτερικού εγών τους. Γιατί και στην περίπτωση αυτή δέν πρέπει να νομισθί πώς πρόκειται μόνο για ένα δόχετα με τό σύνολο επίπλοκου περιβάλλουμα. Τό ούδιόδες δηλαδή δέν είναι να δώσουμε μία άντιγραφή ενός Ιστορικά γνησιού ένδύματος, παρά να δημιουργήσουμε κάτι πού να δίνη την έντύπωση πώς κι αυτό μαζί με τό περιβάλλον υπόκειται σέ μετατροπές, σέ άλλαγές, για να μή λείψη ποτέ έκείνο, πού από την άρχη πρέπει να χρησιμοιούη ως βάσις της έργασιας σκηνογράφου ή σκηνοθέτου: ή άπόλυτος συχώνουσις, ή ένότης όλων τών παραγόντων. Και με όλα αυτά φθάνουμε στό συμπέρασμα, ότι ή έργασια του σκηνογράφου, μολοντί φαίνεται άπλάς έξυπνερητική τών άλλων προσπαθειών πού συγκεντρώνονται για την άναδημιουργία, δέν είναι γύ' αυτό λιγώτερο δημιουργική.

"Αλλ' άς ζαναγυρίσουμε στη σκηνή. Άφου χαραχθή στις γενικές του γραμμές και υπό τη διπλή του σημασία ο χώρος, και καθορισθί ή στάσις και ή θέσις τών ήθοποιών και κανονισθού οι έκάστοτε έμφανίσεις τους μέσα σ' αυτόν τόν χώρον (έργασια εις την όποιαν πρέπει να ληφθούν υπ' όμει οι καθαρώς τεχνικές δυνατότητες, οι μεταβολές, πού θά έπέλθουν κτλ.) φθάνουμε σ' ένα προσωρινό περιμάνρωμα—ας τό πούμε έτσι—του χώρου με μέσα πρόχειρα. Αύτη πιά είναι ή βασική επιφάνεια πού θά χρησιμοποιηθί για την έργασια τών δοκιμών και για την έκτέλεσι τών σχεδίων του σκηνογράφου, βάσις σκιωτων ή μοντέλλων, (ανάλογως του τρόπου, πού άκολουθεί στην έργασια του, ο καλλιτέχνης) πού άπ' έδω πιά θά πάνε στα έργαστήρια τά όποια θ' αναλάβουν την πραγμάτωσι της όλης προεργασίας. Έχει κι' αυτό τό στάδιο της δημιουργίας, τούς σκοπέλους του γιατί βλέπετε μ' αυτό άρχίζει ή προαρμογή στην έργασια του τεχνίτου, του χειρώνακτος, για ν' άκριβολογήσουμε.

"Η έργασια από την καλλιτεχνική της άρχη προς την έκτελεστική προσπάθεια άκολουθείται από την επιστροφή στην καλλιτεχνική βάσι με διάμεσο σταθμό την πράξι. Τώρα ο σκηνογράφος θά αναλάβη την επίβλεψη του έργαστηριού, την προσπάθεια να μεταδώση την έμπνευσί του στους τεχνίτας και πρό πάντων τή συγκέντρωσι της προσοχής του για να μή φύγη για να μή έκτροχιασθί κατά την πραγματοποίησι, ότι έχει σχεδιάσει. (Πολύ συχνά στά πιδό φημισμένα για την

πειρα τους έργαστήρια, πού έχουν φθάσει στο στάδιο της ρουτίνας, συμβαίνει σχεδόν να μή διακρίνεται ο προσωπικός χαρακτήρας του σκηνογράφου). Άκόμα και στους πιδό εύουενηδύτους τεχνίτας, πού ζέκουν και άγαπούν τη δουλειά τους, είναι κάποτε δύσκολο να άποδώσουν την όπτική έντύπωση, πού δέχονται από τό σχέδιο, σέ άπτη πραγματικότητα σέ τρόπο, πού να διατηρηθί σ' αυτήν ή θέλξις του ζωγράφου άκέραια και σ' όλη της τής έννοια. (Κάποτε μάλιστα πού παραλείπεται τό χρωμάτισμα τών σχεδίων, αφαιρείται ένα από τά κυριώτερα στοιχεία της καθοδηγήσεως του τεχνίτου για τό χειροπιαστό πλάσιμο του σχεδίου, για την άπόδοσι τών όγκων, πού στην εικόνα είναι μονάχα Ιδεατοί).

Και έτσι μοιράζεται ή προσοχή και ή δράσις του σκηνογράφου μεταξύ του έξυλοργείου, του βαφείου, του σιδηρουργείου, του έργαστηριού φοιτισμού, του ραφείου της άποθήκης όπου φυλάσσονται τά ύφάσματα και τά λοιπά άπαιτούμενα για την κατασκευή τών ένδυμασιών, γιατί αυτός θά έπαγρυπνησι επάνω σ' ένα τά χωριστά τμήματα πού στη γενική δοκιμή θά παρουσιαστούν σ' ένα ένιαίο σύνολον, Ως τόσο πριν από τη γενική δοκιμή θά γίνη ή δοκιμή του διάκοσμου, βάσις της όποιας θά πραγματοποιηθί και ή καθαρώς τεχνική προπαρασκευή τους όριστικώς πλέον, θά δοκιμασθούν οι κατά την διάρκειαν της παραστάσεως άπαιτούμενες μετατροπές στο περιβάλλον και θά καθορισθούν όλα όσα άφορούν τό φωτισμό, έργασια όψίτης σημασίας γιατι σήμερα από αυτόν εξαρτάται κατά τό πλείστον ή γενική άρχιτεκτονική του ή επί κνηρή περιβάλλοντος και του διάκοσμου. "Η εικόνα του διακόσμου φυσικά θά γίνη πρώτα χωρίς τό έμφυχο ύλικό της σκηνής, ότε και δέν θεωρείται άκόμη τελείως έτοιμον. "Επειτα, πού θά προστεθούν τά πρόσποια μέσα στο διακοσμημένο αυτό περιβάλλον, θά έχομε τη βουβή εικόνα της παραστάσεως πλήρη. "Αλλά και πάλι μόνον ή γενική δοκιμή θά δείξη άν άνταποκρίνεται άπόλυτα ή πλήρης αυτή εικόνα στις προθέσεις του σκηνοθέτου.

"Αν ή σκηνή, πού παρουσιάζεται στο θεατή με τό άνοιγμα της Αύλαίας ούδοηλάτως τις προθέσεις του σκηνοθέτου και άποτελεί, τρόπον τινα, τό όρατό μέρος της εκφράσεως του υπό σκηνοθέτησιν έργου, τότε μοιρούμε να πούμε πώς άποτελεί μία γέφυρα, έναν εϊβατο δρόμο προς την κατανοήσι του έργου. Ταυτόχρονα όμως μεις δείχνει πόσο βαρύ και με πόσες εύθύνες εϊμε φορτωμένο τό έργον του σκηνογράφου. Φτάνει ν' αναλογισθούμε, πώς μοιρούσε και να μή ειρή τό οσοστό δρόμο και να μεις άνοιξε κάποιον στενών μονοπάτι, πού τότε βέβαια δέν θ' άποτελοισε γέφυρα προς τό έργον παρά μία άπλη όδηγια για να τόν εύρωμε μόνι μας, μία έλλιπέστατη ύπόδειξι. "Ετσι ο σκηνογράφος άντι να παίξη τό ρόλο μείοιτου μεταξύ θεατού και έρμηνευτοθ θά ξεναούριζε και θά τάρασσε και τούς δυό. "Αναγκαία λοιπόν προϋπόθεσις για την έπιτυχία ενός σκηνοθέτου είναι ή άπόλυτη βεβαίωσις στην άντιληψη και στη διαίσθησι. Δέν πρόκειται φυσικά ένας σκηνογράφος ν' άποδουθί σέ άγώνας ριψοκινδύνων έπιχειρήσεων ή σέ ένδιαφέρουσες παραβιάσεις νόμου και κανόνων, πρόκειται όμως για κάτι έξο τού δύσκολο: Να καταβάλη κάθε προσπάθεια για να έξυπνερηθί ένα έργον με τιμιότητα και ειλικρίνεια.